



## ЛІТОПИС ПОДІЙ

### ДОРОГОЮ НА БУРКУТ

---

12—15 серпня 2021 р. через Вижницю — Яворів — Криворівню — Верховину — Зелене проходила п'ята мандрована конференція «Дорогою на Буркут». Чотири попередні були присвячені творчості Гната Хоткевича, Петра Шекерика-Дониківа, Богдана-Ігоря Антонича, Петра Мідянки, нині ж дослідників і шанувальників літератури й історії краю зі Львова, Острога, Криворівні, Івано-Франківська вела зірка провідна незабутньої Лесі Українки. Як відомо, у липні — серпні 1901 р. вона поправляла своє здоров'я в Буркуті й мандрувала названим маршрутом. На відміну від звичайних, конференція мандрована не ділиться на офіційну й неофіційну частини, а проходить єдиним потоком: доповіді і повідомлення виголошують безпосередньо там, де ступала нога «об'єкта дослідження». Це дає відчуття присутності, причетності до духу письменника, не позичене, а власне розуміння його походження і становлення.

Перша бесіда почалася у Яворові, де Леся Українка зі своїм майбутнім чоловіком Климентом Квіткою зупинялися на ніч у домі Окуневських — місцевого пароха Іполита та його доньки Ольги, Лесиної подруги. Про подальшу драматичну історію цієї церкви розповів дяк *Микола Григорчук*. У шкільній кімнаті-музеї Лесі Українки вчителька української мови й літератури *Оксана Кишук* ознайомила з історією родини Окуневських. Далі учасники заходу помандрували в Криворівню, де місцевий парох о. Іван Рибарук продовжує започатковану о. Волянським традицію гостити у себе й благословити на добрі справи письменників, науковців та інших прочан, які йдуть до Гуцульських Атен. Дорогою до Буркута Леся Українка бачилася з Іваном Франком, який проводив тут свої перші криворівнянські канікули.

Наступною зупинкою був дім Коржинських у Жаб'ї, де Леся Українка й К. Квітка чекали на підводі до Буркута й потрапили на колективну світлину... Так стверджує її відкривач Іван Зеленчук; утім, говорити про стовідсоткову ідентифікацію наразі зарано. А головною локацією мандрованої конференції став, звичайно ж, Буркут — «край світу», «кінець географії», село-привид, із якого після повені 2008 р. поїхав останній мешканець і де нині залишилося тільки два осередки життя: маленький готельчик та будівля лісництва. На її стіні в 1974 р. встановлено меморіальну таблицю (автор М. Анденок), яка збереглася до наших днів у ненайліпшому стані. Однак напередодні мешканці села Зеленого (у віданні його ОТГ перебуває Буркут) її оновили. Конференція почалася з осяв-

чення таблиці, а проходила на веранді лісництва, на місці кургаузу, де в липні-серпні 1901 р. лікувалася Леся Українка.

У своїй доповіді «Верховинськими пляями Лесі Українки в Гуцульських Карпатах» *Іван Зеленчук* панорамно-епічно оглянув верховинські плаї з висоти пташиного лету. *Василь Зеленчук* у доповіді «Гуцульський епістолярій Лесі Українки» зацентрував почування поетки, коли вона мандрувала отими пляями, фіксувала їх у численних листах. Доповідач зосередився на найцікавішому, приміром, чому хвора Леся Українка потрапила на лікування саме до Буркута? Річ у тім, що спершу вони з К. Квіткою планували подорож до Швейцарії, однак з певних причин опинились у «гуцульській Швейцарії», як уже тоді називали буркутські околиці.

Світлана Кирилюк, доцент кафедри української літератури Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, у доповіді «Карпатські «сюжети» у творчій долі Ольги Кобилянської і Лесі Українки (на матеріалі поштових листівок і світлин)» зосередилася на іншому аспекті Лесиного гуцульського епістолярію — стосунках із О. Кобилянською, які сягають особливої широти й глибини того-таки 1901-го. Карпатські листівки й світлини доповідачка збирала по архівах і бібліотеках упродовж багатьох років, більшість із них досі не публіковані. Особливо зацікавили присутніх маловідомі фотопортрети О. Кобилянської.

Листівки, світлини й неодмінні на них коротенькі повідомлення, дедикації часом промовляють дуже багато. Сенсаційним взірцем одного з таких артефактів поділився директор Львівського літературно-меморіального музею Івана Франка *Богдан Тихолоз*. Мова про відомий фотопортрет Лесі Українки, зроблений у Чернівцях перед її від'їздом до Буркута. Однак донедавна не було інформації, де знаходиться оригінал. Світлину знайшли у фондах музею. Вражає не тільки факт знахідки, а й присвята Кобилянській на звороті: «Цвіт папороті можна дістати, тільки переживши найстрашнішу ніч». За цією думкою постає те, що того страшного для них 1901 р. поєднало двох великих жінок. Обидві втратили коханих чоловіків: Леся Українка — Сергія Мержинського, який у березні в Мінську помер на її руках; Ольга Кобилянська — Осипа Маковея.

В одному з буркутських листів Леся Українка писала, що повітря тут таке, яке вона «тільки раз в Криму на Ерікліку почувала» (Еріклік — урочище біля Ялти). Про те Лесине кримське «повітря» в доповіді «Крим Лесі Українки: *vade mesum*» розповіла професорка Національного університету «Острозька академія» *Світлана Кочерга*. Доповідь вийшла не лише пізнавальною, а й драматичною, больовою: до війни пані Світлана проживала у Ялті, була фундаторкою й берегинею Лесиного музею... Разом із нею там працювала *Олександра Вісич*, також професорка Національного університету «Острозька академія», доповідь якої — «Вектор культуртрегерської діяльності Музею Лесі Українки в Ялті». Коли говорила, горло стискав щем: справа життя в руках зайд. Нині музей «на ремонті», експонують якусь децицію, подають так, що ліпше б не робили нічого. «Собор у риштованні».

Доцент кафедри української преси Львівського національного університету імені Івана Франка *Наталія Тихолоз* розповіла про «Карпатські образи і сюжети у мемуарному нарисі Тараса Франка «На Чивчин!»». На цей нарис дослідниця натрапила в архіві Тараса Франка (його першопублікація була у виданні: Франко Т. Вибране: У 2 т. / упорядники Є. Баран, Н. Тихолоз. Івано-Франківськ, 2015). Тоді Ольга з дітьми Андрієм, Тарасом, Петром та Анною (сучасники називали їх Франчатами) придбали у вівчарів песика Буркуся й забрали його з собою до Львова. Буркусь виріс і сторожив спокій дому Франка... коштом неспокою сусіднього дому Грушевських. Про це розповів уже *Богдан Тихолоз*. Доповіді подружжя відбувалися на полонині Луковиця, куди Леся свого часу виїздила на гуцульському коні, й стали гідним вивершенням або ж, за словами учасників, «афинками на десерт» нашої конференції. А в час «основної страви» ми споживали пстругів. Адже того далекого літа Франко власноруч їх ловив і готував для Лесі. Жодні інші відтак не могли до них дорівнятись...

Тема мого виступу була така: «Лесина дорога на Буркут у літературі (на матеріалі творів “Путешествие в Буркут” Г. Холопова, “Карпатське літо” С. Пушика, “Залізна вода” М. Лаюка)». А наступного літа мріємо перейти хребтом Чорногори й присвятити цю подорож 300-річчю головного українського Мандрованця.

Ростислав ЧОПИК

Отримано 7 жовтня 2021 р.

м. Львів



**Юрій Івакін: бібліографічний покажчик** / Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України; упоряд. О. О. Козак, Є. М. Лебідь-Гребенюк. Київ: Видавництво Ліра-К, 2021. 80 с.

Основу книжки, почасти наділеної рисами наукового збірника, становить власне бібліографічний покажчик (із його частинами: «Наукові праці», «Художні твори» — та переліком праць про самого автора). Органічно доповнюють її кілька статей, у яких констатовано великий внесок Юрія Івакіна в сучасне дослідження Шевченкової творчості, висвітлено особисті риси вченого, характер його взаємин із колегами й однодумцями.

Бібліографія по-своєму переконливо окреслює образ Ю. Івакіна як людини надзвичайно широких творчих зацікавлень. На передньому плані, безперечно, — наукова діяльність. Відповідно до свого формату покажчик розкриває деталі цієї діяльності: він містить цілий ряд позицій із вказівкою на публікації, які, можливо, не перебували на магістральному шляху роботи дослідника, проте, враховуючи загальний виражений і глибокий контекст, ознайомлення з міркуваннями науковця стосовно таких проблемних тем, як, приміром, «Шевченко і фольклор», «Шевченкова проза», «Етапи розвитку радянського шевченкознавства», в будь-якому разі збагатить уявлення сучасного читача.

Те, що пам'ять про Ю. Івакіна жива і його науковий доробок не втрачає актуальності, доводять і вміщені у книжці статті Валерії Смілянської та Ніни Чамати, датовані 2017 р., коли колектив Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України разом із представниками наукової й літературної спільноти відзначав 100-річчя від дня народження дослідника. Із їхніх розвідок, у яких ґрунтовний аналіз праць Ю. Івакіна доповнюється спогадами, постає привабливий образ старшого колеги. Слушним є і вміщення статті Галини Карпінчук, де на основі розгляду листування Ю. Івакіна та І. Айзенштока також проступають окремі особистісні й професійні риси обох авторитетних діячів на ділянці шевченкознавства.

Майже всі праці Ю. Івакіна закладеною у них творчою енергією здатні підживлювати сьогоденні шевченкознавчі та ширше — історико-літературні й літературно-теоретичні пошуки молодшого покоління науковців.

М. Б.

Наші  
презентації